

войници, взети въ плѣнъ, артиллерията и обозитѣ, тя едва се спасила изъ-отвъдъ Рейнъ въ Елзасъ въ пълно разстройство. Нея именно кардинала Мазарини, въ знакъ на довѣрие, повѣрилъ на Тюренна за да я доведе въ рѣдъ. Въ декемврий 1643 г. Туреннъ дошълъ въ Колмаръ и въ януарий расположилъ армията на квартири въ планинитѣ на Лотарингия (тъй като Елзасъ билъ много разоренъ) и взелъ всевъзможни мѣрки за по скорото ѝ и по добро урѣждане. Въ срѣдата на май 1644 г. той отново я събралъ въ Елзасъ, съ часть отъ войскитѣ прѣминалъ въ Брейзахъ прѣзъ Рейнъ, нападналъ внезапно 2.000 души отъ баварската конница на генерала Мерси близо до источницитѣ на Дунава и ги обърналъ въ бѣгство, като имъ взелъ 400 души въ плѣнъ. Въ началото на юлий баварския фелдмаршалъ Мерси (братъ на генерала) блокиралъ Фрейбургъ въ Шварцвалдъ, съ 16 000 войски. Тюреннъ събралъ малката си армия (4—5.000 пѣхота, 5 000 конница и 20 топа) при Брейзахъ, прѣминалъ прѣзъ Рейнъ, тръгналъ къмъ Фрейбургъ, искалъ, но не успѣлъ да атакува изненадано армията на Мерси и, слѣдъ кратковременъ частенъ бой, билъ принуденъ да отстѣпи прѣдъ тѣзи прѣвъсходяща по сили армия, на която Фрейбургъ се и прѣдалъ. Това начало не било тѣй сполучливо за Тюренна, но не толкова по негова вина, колкото по неудовлетворителното още състояние на войскитѣ му, особено на лошата пѣхота. Между това Ангийенския херцогъ (по късно Кондѣ) приближилъ до театра на военитѣ дѣйствия на горний Рейнъ, съ армията си (6.000 пѣхота и 3.000 конница), надъ която подъ него началствувалъ маршалъ Граммонтъ, прѣминалъ въ Брейзахъ прѣзъ Рейнъ, съединилъ се на 2 августъ съ армията на Тюренна и на 3 августъ вечерята

атакувалъ отъ фронта баварската армия на Мерси близо до Фрейбургъ, тогазкогато Тюреннъ прѣзъ планинитѣ и горитѣ заобиколилъ и атакувалъ лѣвия ѝ флангъ. Слѣдъ единъ жестокъ бой, който се продължавалъ и вечерята и цѣлата нощъ, а сѣщо и сутринята и прѣзъ деня на 4 августъ, Мерси отстѣпилъ и заелъ друга позиция съ дѣсния флангъ къмъ Фрейбургъ. Тукъ на 5 августъ сутринята произлѣзло кръвопролитно сражение, което, вслѣдствие распорѣжданятия на херцога и на Тюренна, можало би да бѣде свършено съ пълното поражение армията на Мерси, но — вслѣдствие неблагоразумния поривъ на генерала д'Еспенанта, който началствувалъ пѣхотата на херцога и който, противъ прѣдварителнитѣ распорѣждания, увлякълъ и двѣтъ французски армии въ боя — имало за слѣдствие само голѣма загуба отъ двѣтъ страни, но безъ рѣшителни резултати. Слѣдъ всичко това Мерси отстѣпилъ прѣзъ Шварцвалдъ въ Вюртембергъ, а французскитѣ армии последвали задъ него, взели замъка Вейсенекъ, отбили часть отъ неприятелския обозъ, но, по недостатъкъ на храна и за да не се отдалечаватъ много отъ Рейнъ, върнали се къмъ Фрейбургъ, обаче не го обсадили, макаръ въ него да имало само 5—600 души гарнизонъ — защото били твърдѣ много отслабени отъ боя и се нуждаели за храна. Но Ангийенския херцогъ намѣрилъ за по важно да обсади на 25 августъ Филипсбургъ, заетъ съ 6—700 души пѣхота и 80 души конница. Въ време на обсадата французитѣ взели съ бой Гермерсхаймъ и заели Шпейеръ, а на 9 септемврий гарнизона на Филипсбургъ прѣдалъ крѣпостята. Тюреннъ още на другия день прѣминалъ съ нѣмската конница и 500 отборни мушкетери прѣзъ Рейнъ, прѣсналъ единъ отрядъ испанска конница, взелъ 500